

Uppföljning av program för marknads kontroll 2022

Uppföljning av marknads kontroll inom ekodesign,
energimärkning och däckmärkning

ER 2023:17

Energimyndighetens publikationer kan laddas ner eller beställas via www.energimyndigheten.se

Statens energimyndighet, juni 2023

ER 2023:17

ISSN 1403-1892

ISBN (pdf) 978-91-7993-130-8

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma

Förord

I Sverige är Energimyndigheten marknadskontrollmyndighet för lagstiftningarna om ekodesign, energimärkning och däckmärkning.

Ekodesign- och energimärkningsregelverken sätter gemensamma krav för energi-relaterade produkter inom hela EU. EU-kommissionen räknar med att de hittills beslutade ekodesign- och energimärkningskraven, för allt från belysning till värmepumpar, kan minska EU-ländernas primärenergianvändning med 2 711 TWh per år från 2030. För att dessa stora besparingar ska realiseras krävs att produkterna som säljs på EU-marknaden faktiskt uppfyller gällande krav. Under de senaste åren har det skett en kraftig ökning av nya produkter som regleras genom ekodesign- och energimärkningskrav. Därför har flera förbättringar genomförts i Energimyndighetens verksamhet för att möta denna realitet. Energimyndigheten har delvis frångått den marknadskontrollstrategi och långsiktiga plan för marknadskontroll som togs fram för åren 2018–2022 och i högre utsträckning prioriterat kontroller som har kunnat genomföras inom ramen för EU-finansierade marknadskontrollprojekt.

Enligt förordning (2014:1039) om marknadskontroll av varor och annan närliggande tillsyn ska marknadskontrollmyndigheterna årligen utarbeta och genomföra program för marknadskontroll. Myndigheterna ska rapportera dessa till Swedac som årligen ska följa upp den nationella strategin för marknadskontroll som tagits fram i enlighet med förordning (EU) 2019/1020.

Denna rapport baseras på Statens Energimyndighets (Energimyndighetens) uppföljning av program för marknadskontroll 2022 som har rapporterats till Swedac.

Eskilstuna i mars 2023

Linn Stengård
Enhetschef
Enheten för produkter

Anna Ekegren
Samordnare marknadskontroll

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Energimyndighetens mål för marknads kontroll	5
2 Rättslig grund för Energimyndighetens marknads kontroll	6
3 Uppföljning av marknads kontrollaktiviteter 2022	7
3.1 Effektivare kontroll	7
3.1.1 Utveckling av omvärldsbevakning och marknads analys	7
3.1.2 Effektivare kontroll av e-handel	7
3.1.3 Förbättrad metodutveckling	8
3.1.4 Anpassning till ny teknik	8
3.2 Utökat samarbete	9
3.2.1 Samarbete mellan marknads kontrollmyndigheter och Tullverket ..	9
3.2.2 Samarbete mellan marknads kontrollmyndigheter	10
3.2.3 Samarbete med andra medlemsstater	10
3.3 Ökad kunskap	13
3.3.1 Utbildnings- och informationsinsatser	13

Sammanfattning

Som marknadskontrollmyndighet för ekodesign- och energimärkningslagstiftningarna kontrollerar Energimyndigheten att produkter som placeras eller tas i bruk på den svenska marknaden överensstämmer mot gällande krav. Denna rapport är en uppföljning av Energimyndighetens arbete under 2022.

Under 2022 deltog Energimyndigheten både i nationella och europeiska samarbetsprojekt inom marknadskontrollområdet. Syftet med samarbetsprojekten är att utveckla och stärka marknadskontrollen på olika sätt. Energimyndigheten konstaterar efter årets kontroller av produkter att det är nödvändigt med fortsatt marknadskontroll då regelefterlevnaden har mer att önska.

I Sverige deltar myndigheten löpande i Marknadskontrollrådet, som är en sammanlutning av de svenska marknadskontrollmyndigheter. Rådets arbete har påverkats av den nya marknadskontroll-förordningen (EU) 2019/1020 genom arbetet med den övergripande nationella strategi för marknadskontroll som första gången upprättades under 2022.

Energimyndigheten ingår även i ett löpande myndighetssamarbete gällande ekodesign där man under 2022 fokuserade på resurseffektivitet samt förberedelser inför arbetet med revideringen av ekodesigndirektivet. Andra myndighetssamarbeten Energimyndigheten haft är att vid två tillfällen under 2022, i samarbete med Tullverket, stoppat importen av sammanlagt drygt 4 000 förbjudna lampor till Sverige. Ett myndighetssamarbete som avslutades under 2022 var det fördjupade samarbete som Energimyndigheten haft med Kemikalieinspektionen och Elsäkerhetsverket. Resultatet av samarbetet blev bättre upparbetade kontaktvägar samt större förståelse för varandras arbetssätt.

På nordisk nivå ledde Energimyndigheten under 2022 det löpande samarbetsprojektet mellan de nordiska ländernas marknadskontrollmyndigheter, kallat Nordsyn. Inom ramen för det nordiska samarbetet testades LED-lampor där brister visades hos 47 procent av de testade produkterna. Även elektriska rumsvärmare och handdukstorkar testades vilket bland annat har bidragit med erfarenhet kring hur dessa produkter ska testas samt underlag till de pågående revideringarna av förordningarna. Under året utvecklades även en koppling mellan webcrawl-verktyget NordCrawl, som hämtar data från ett stort antal websidor, och den europeiska produkt databasen EPREL och en funktion för att enklare kunna göra kontroller av att alla modeller på de nordiska marknaderna finns registrerade i EPREL.

På europeisk nivå deltog Energimyndigheten i EU-projektet EEPLIANT3 (Energy Efficiency Compliant Products) där europeiska myndigheter tillsammans utvecklar bästa praxis inom marknadskontroll av ekodesign och energimärkning. Den större delen av Energimyndighetens marknadskontroll har genomförts inom ramen för de produktspecifika arbetspaketen i EEPLIANT3, eftersom marknadskontrollen på så sätt kan bli mer omfattande då urval koordineras och resultaten delas mellan deltagande myndigheter. Följande produkter har kontrollerats både genom kontroll av webbutik, dokumentationskontroll samt provning: luftluftvärmepumpar, luftkonditioneringsapparater, komfortfläktar, varmvattenberedare, ventilationsaggregat och ackumulatortankar. För produkten

rumsvärmare har dokumentkontroll gjorts under året. EEPLIANT3 avslutas 2023 men preliminära resultat för hela EU-projektet är att de dokument- och webbkontroller som hittills har gjorts visar på många brister av varierande allvarlighetsgrad avseende regel- efterlevnaden för de aktuella produkterna.

Energimyndigheten har även deltagit i en omfattande europeisk informationskampanj, kallad LABEL2020, angående den reviderade energimärkning med ny skala och nya pikto- gram. Kampanjen började 2019 och avslutades 2022. Under året har konsumentinforma- tion om energimärkning lyfts fram på webbplatsen och i sociala kanaler och verktyget ”Produktkalkylen”, som gör det möjligt att jämföra driftskostnader för energi och vatten under produktens livslängd, har lanserats i anslutning till detta. Inom projektet har man även följt upp hur övergången med den nya energimärkningen fungerat i butiker och e-handel. I detta har myndigheten gett stöd till återförsäljare om reglerna för energimärk- ning bland annat genom utvecklat en guide för energimärkning på internet.

Energimyndigheten har börjat arbeta efter en ny strategi som handlar om att informera före, under och efter en kontroll. Under året har vi lyft fram pågående kontroller samt informerat om den kommande utfasningen 2023 av lysrör.

Energimyndigheten arrangerade under 2022 möten med inbjudna branscher. Fokus på mötena var att informera om nya produktförordningsförslag där även krav på marknads- kontroll ingår, men även att berätta om antagna förordningar och nya krav. Under året arrangerade Energimyndigheten branschmöten om rumsvärmare, fläktar, luftkondition- ering, solceller, torktumlare, mobiler och surfplattor samt kyl och frys för professionellt bruk. Energimyndigheten deltog även vid branschmöten arrangerade av externa parter och informerade där om lagkraven.

1 Energimyndighetens mål för marknads kontroll

Energimyndigheten har under 2022 arbetat mot myndighetens egna mål med tillsyn; att säkerställa en trovärdig, effektiv och rättssäker tillsyn med hög servicegrad. Syftet med marknads kontroll av ekodesign- och energimärkningskrav är att säkerställa att alla reglerade produkter på marknaden uppfyller EU-förordningarnas krav gällande energi-effektivitet, teknisk dokumentation, energimärkning och konsumentinformation.

2 Rättslig grund för Energimyndighetens marknadskontroll

Energimyndigheten är marknadskontrollmyndighet för ekodesign enligt förordning (2016:187), samt marknadskontrollmyndighet för energimärkning och däckmärkning enligt förordning (2014:520) med instruktion för Statens energimyndighet.

Därmed ansvarar Energimyndigheten för marknadskontroll av EU:s ekodesigndirektiv (2009/125/EG) och energimärkningsförordning ((EU) 2017/1369) samt däckmärkningsförordning ((EU) 2020/740), i Sverige.

Ekodesigndirektivet, däck och energimärkningsförordningarna utgör ramregelverk inom vilka europeiska produktförordningar (Kommissionens delegerade förordningar) för olika produktgrupper tas fram och införs succesivt. Ekodesign och energimärkningsområdet är ett område under ständig utveckling och produktförordningarna uppdateras löpande enligt en plan från kommissionen. Produktförordningarna sätter minimikrav på bland annat energiprestanda hos produkter och förbjuder försäljning av de mest energi- och resurskrävande produkterna på EU-marknaden.

Under 2022 uppdaterades följande produktförordningar:

- Ekodesignkrav på fastbränsle drivna rumsvärmare ((EU) 2015/1188) började att gälla. De nya kraven innebär bland annat att krav ställs på lägsta effektivitet och gränsvärden för utsläpp av partiklar, kolmonoxid, gasformiga organiska ämnen (OGC) samt kväveoxider (NO_x). Produktgruppen omfattas sedan tidigare även av krav på energimärkning.
- Integrerade cirkulationspumpar ((EU) 641/2009) omfattas av krav.
- Belysning ((EU) 2019/2015) fick utökade energimärkningskrav gällande ingående ljuskällor.
- Elektriska motorer ((EU) 640/2009) fick skärpta ekodesignkrav.
- För kylar och frysar och kyl-/frysprodukter med direktförsäljningsfunktion ((EU) 2015/1094) krävs nu att de har information om energimärkningsklass för ingående ljuskälla.

Under 2022 anpassades svensk lag till den nya marknadskontroll-förordningen (EU) 2019/1020. I och med detta ändrades lag (2008:112) om ekodesign, lag (2018:550) med kompletterande bestämmelser till EU:s energimärkningsförordning och lag (2018:551) med kompletterande bestämmelser till EU:s däckmärkningsförordning.

3 Uppföljning av marknadskontrollaktiviteter 2022

3.1 Effektivare kontroll

3.1.1 Utveckling av omvärldsbevakning och marknadsanalys

Under 2022 startade Energimyndigheten ett arbete med att förbättra sin omvärldsbevakning och sina marknadsanalyser, för att säkerställa att fokus ligger på rätt aktiviteter inom marknadskontrollen. Syftet är att kunna ta fram bättre underlag för prioritering och beslut genom att till exempel förbättra myndighetens kunskap om olika produkters marknader, leverantörskedjor, risker och möjligheter med ny teknik etc.

Myndigheten har genom sitt deltagande i europeiska marknadskontrollprojekt (EEPLIANT) de senaste åren samlat på sig erfarenheter. Samarbetet har gett en förbättrad bild av den europeiska marknaden och hur andra marknadskontrollmyndigheter i Europa arbetar.

Energimyndigheten deltog under 2022 även i Marknadskontrollrådets arbetsgrupp för omvärldsbevakning och marknadsanalys, i vilken ett metod-PM för ändamålet togs fram.

3.1.2 Effektivare kontroll av e-handel

EEPLIANT3

Myndigheten deltar sedan 2019 i det EU-gemensamma marknadskontrollprojektet EEPLIANT3 som sträcker sig till slutet av 2023. I projektet deltar Energimyndigheten i flera olika arbetspaket och i de produktspecifika arbetspaketen görs kontroller av bland annat webbutiker. Angående samarbetet inom EEPLIANT3 se vidare under 3.2.3.

Inom ramen för de produktspecifika arbetspaketen så har följande produkter kontrollerats både genom kontroll av webbutik, dokumentationskontroll samt provning: luftluftvärmepumpar, luftkonditioneringsapparater, komfortfläktar, varmvattenberedare, ventilationsaggregat och ackumulatortankar.

Preliminära resultat för hela projektet är att de dokument- och webbkontroller som hittills har gjorts visar på många brister av varierande allvarlighetsgrad avseende regelefterlevnaden för de aktuella produkterna. När det gäller kontrollen av webbutiker kan till exempel följande konstateras:

- För luftkonditioneringsapparater och komfortfläktar (470 webbsidor) visades 237 av 271 granskade energimärkningsetiketter felaktigt, och etiketten saknades helt i 190 fall. I 179 fall hittades inget produktinformationsblad.
- För ventilationsenheter kontrollerades 111 produkter i 60 olika webbutiker, 75 % av dessa visade sig inte leva upp till kraven.

Slutliga resultat kommer att redovisas då projektet avslutas i november 2023.

Nordsyn

Energimyndigheten deltog under 2022 i det nordiska samarbetet Nordsyn inom vilket ett så kallat webbcrawlverktyg under namnet NordCrawl tidigare har utvecklats. Applikationen kan hämta data från ett stort antal websidor, till exempel webbutiker, för förutbestämda produktkategorier och parametrar.

Under 2022 utvecklades en koppling mellan NordCrawl och den europeiska produktdata-basen EPREL (se vidare 3.1.4) och en funktion för att enklare kunna göra kontroller av att alla modeller på de nordiska marknaderna finns registrerade i EPREL. Under 2022 har också ytterligare arbete med att utveckla verktyget för Sveriges del gjorts, bland annat har ytterligare produktkategorier som crawlas lagts till. Angående samarbetet inom Nordsyn se vidare under 3.2.3.

3.1.3 Förbättrad metodutveckling

Under 2022 har Energimyndigheten internt arbetat med att utveckla vår process för marknadskontroll. Myndigheten har en modell för att ta fram tillsynsprocesser. Modellen har fyra steg. Processen för marknadskontroll är godkänd internt för steg 1 vilket innebär att vi har identifierat och definierat processen samt kartlagt de flöden av aktiviteter som processen/delprocesserna består av.

Arbetet med metodutveckling består även i att inhämta lärdomar och inspiration från de projekt vi deltar i. Energimyndigheten deltar sedan 2019 i det EU-gemensamma marknadskontrollprojektet EEPLIANT3 som sträcker sig till slutet av 2023. I projektet deltar Energimyndigheten i flera olika arbetspaket bland annat om träning och utbyte (WP5). Inom ramen för detta arbetspaket arrangerade Energimyndigheten under 2022 ett besök i Sverige, då representanter för marknadskontrollmyndigheter från flera europeiska länder deltog. Bland annat genomfördes en workshop om hur man genomför en dokumentkontroll. Detta arbetspaket är inte avslutat varför slutresultatet inte kan redovisas i dagsläget. Angående samarbetet inom EEPLIANT3 se vidare under 3.2.3.

De europeiska marknadskontrollmyndigheterna för energimärkning har tillgång till produktdata-basen EPREL (se vidare under 3.1.4). Alla modeller av produkter som omfattas av krav på energimärkning ska finnas registrerade och ha dokumentation i form av energimärkningsetikett, produktinformationsblad, teknisk dokumentation inklusive styrkande dokumentation uppladdad i databasen. Tillverkare och importörer ansvarar för att registrera produkterna i databasen. Energimyndigheten har under 2022 i högre grad använt sig av EPREL istället för att begära in dokumentation från tillverkarna för produkter med energimärkningskrav.

3.1.4 Anpassning till ny teknik

Nya IT-verktyg förändrar förutsättningar för arbetet med marknadskontroll. Några exempel på IT-verktyg som har utvecklats de senaste åren och som är av betydelse för marknadskontrollen av energirelaterade produkter är EPREL, ICSMS och NordCrawl.

EPREL

De europeiska marknadskontrollmyndigheterna för energimärkning har tillgång till produktdata-basen EPREL. Alla modeller av produkter som omfattas av krav på energimärkning ska finnas registrerade och ha dokumentation i form av energimärkningsetikett, produktinformationsblad och teknisk dokumentation inklusive styrkande dokumentation uppladdad i databasen. En förutsättning för att aktörer ska kunna göra rätt är att de förstår vad och hur de ska göra varför Energimyndigheten löpande informerar om detta krav i kontakter med företag. Inom ramen för EU-projektet LABEL2020 har Energimyndigheten genomfört ett flertal informationsinsatser gällande bland annat EPREL. För 2022 planerades det att inom det nordiska samarbetet Nordsyn genomföra ett informations-

projekt samt ett kontrollprojekt kopplade till EPREL, båda dessa projekt är flyttade till 2023. Generellt ser Energimyndigheten att följsamheten av näringsidkare att ladda upp information i EPREL är av varierande kvalitet.

ICSMS

I ICSMS registrerar marknadskontrollmyndigheter i Europa kontroller som genomförs av produkter. Andra myndigheter kan ta del av resultaten från kontrollerna via databasen. Anpassningen av ICSMS till respektive lagstiftning förväntas underlätta och utöka användningen. För både energimärkning och ekodesign finns nu en bättre anpassad version i testmiljö. Under 2022 förbättrade Energimyndigheten sitt arbete med ICSMS genom att samtliga produkter som varit föremål för marknadskontrollåtgärder under året registrerades i ICSMS.

NordCrawl

Energimyndigheten har under cirka 10 års tid deltagit i det nordiska samarbetet Nordsyn och gjorde så även under 2022. Inom samarbetet har ett sk webcrawlverktyg under namnet NordCrawl tidigare utvecklats. Applikationen kan hämta data från ett stort antal websidor, t.ex. webbutiker, för förutbestämda produktkategorier och parametrar. Under 2022 utvecklades en koppling mellan NordCrawl och EPREL och en funktion för att enklare kunna göra kontroller av att alla modeller på de nordiska marknaderna finns registrerade i EPREL. Under 2022 har arbete med att utveckla verktyget gjorts. Angående samarbetet inom Nordsyn se vidare under 3.2.3.

EEPLIANT3

Energimyndigheten deltar sedan 2019 i det EU-gemensamma marknadskontrollprojektet EEPLIANT3 som sträcker sig till slutet av 2023. I projektet deltar Energimyndigheten i flera olika arbetspaket bland annat om utveckling och implementering av IT-verktyg som stöd för marknadskontroll (WP2). Bland annat undersöks möjligheten att låta fler marknadskontrollmyndigheter inom projektet ansluta sig till NordCrawl för att crawla produkter på sina respektive marknader. Detta arbetspaket är inte avslutat varför inga resultat kan redovisas i dagsläget. Angående samarbetet inom EEPLIANT3 se vidare under 3.2.3.

3.2 Utökad samarbete

3.2.1 *Samarbete mellan marknadskontrollmyndigheter och Tullverket*

Energimyndigheten har vid två tillfällen under 2022, i samarbete med Tullverket, stoppat importen av sammanlagt drygt 4 000 förbjudna lampor till Sverige. Lamporna levde inte upp till lagkraven på effektivitet och energimärkning. Besluten innebär att vi har förhindrat konsumenter att köpa dessa lampor som drar onödigt mycket el eller som har fel energimärkning. Dessa två ärenden bidrog till nya erfarenheter och lärdomar.

Energimyndigheten deltar sedan 2019 i det EU-gemensamma marknadskontrollprojektet EEPLIANT3 som sträcker sig till slutet av 2023. I projektet deltar Energimyndigheten i flera olika arbetspaket bland annat ett om förstärkt samarbete med tullmyndigheter. Inom arbetspaketet ska man dela erfarenheter av hur samarbete med tullen fungerar och peka på förslag kring hur det kan förbättras. Bland annat gjordes intervjuer av tullmyndigheter i respektive land. Detta arbetspaket är inte avslutat varför inga resultat kan redovisas i dagsläget. Angående samarbetet inom EEPLIANT3 se vidare under 3.2.3.

3.2.2 Samarbete mellan marknadskontrollmyndigheter

Energimyndigheten har varit aktiv i Marknadskontrollrådet samt dess arbetsgrupper för att främja ett gott samarbete mellan marknadskontrollmyndigheterna. Energimyndigheten deltog i arbetsgrupperna:

- Forum för tullrelaterade frågor
- E-handelsgruppen
- Arbetsgruppen för omvärldsbevakning och marknadsanalys
- Arbetsgruppen för uppföljning av marknadskontrollens effekter

Energimyndigheten deltog även i Nätverk ICSMS/Safety Gate.

Energimyndighetens fördjupade samarbete med Kemikalieinspektionen och Elsäkerhetsverket avslutades under 2022. Syftet med samarbetet var att lära av varandra och hitta gemensamma projekt. Resultatet blev bättre upparbetade kontaktvägar samt större förståelse för varandras arbetssätt. Exempelvis så har diskussioner förts med Elsäkerhetsverket för att dela erfarenheter gällande urval för kontroll gällande luftluftvärmepumpar.

Inom myndighetssamarbetet gällande ekodesign finns en ledningsgrupp och en arbetsgrupp bestående av Boverket, Kemikalieinspektionen, Upphandlingsmyndigheten, Naturvårdsverket, Konsumentverket och Elsäkerhetsverket. Grupperna träffas flera gånger per år för att diskutera aktuella frågor och produkter inom ekodesign- och energimärkningsområdet. 2022 låg fokus på resurseffektivitet. Exempel på en fråga som diskuterats var när en återbrukad/reparerad produkt blir en ny produkt och då ska uppfylla lagkrav. Gruppen genomförde också en workshopserie för att förbereda inför arbetet med revideringen av ekodesigndirektivet som startade under våren 2022.

3.2.3 Samarbete med andra medlemsstater

Energimyndigheten har ett samarbete med de medlemsstater som ingår i de europeiska och nordiska projekt som myndigheten deltar i. Samarbetet har inte utökats ytterligare under 2022 utan fortsatt enligt plan.

EEPLIANT

Deltagande medlemsstater: AT, BE, HR, CY, CZ, DK, FR, DE, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PT, SI, ES, SE, samt Turkiet.

Under EEPLIANT1, EEPLIANT2 och EEPLIANT3 (Energy Efficiency Compliant Products) har Energimyndigheten tillsammans med andra myndigheter inom EU utvecklat bästa praxis inom marknadskontroll av ekodesign och energimärkning. Projektens syfte är att genom koordinerade insatser stärka marknadskontrollen genom bland annat erfarenhetsutbyte, harmonisering av tolkningar och tillämpningar.

Energimyndigheten deltar sedan 2019 i det EU-gemensamma marknadskontrollprojektet EEPLIANT3 som sträcker sig till slutet av 2023. I projektet deltar Energimyndigheten i det horisontella arbetspaketet för ledning och kommunikation (WP1), utveckling och implementering av IT-verktyg som stöd för marknadskontroll (WP2), förstärkt samarbete med tullmyndigheter (WP3) samt träning och utbyte (WP5). Andra delar rör marknadskontrollaktiviteter avseende luftkonditioneringsapparater, varmvattenberedare och ackumulatortankar, ventilationsenheter och rumsvärmare (bland annat kaminer och elradiatorer).

Önskat resultat av projektet är att bidra till att produkter som inte uppfyller ekodesign- och energimärkningskrav inte fortsätter att säljas på den europeiska marknaden. Marknadskontrollen kan bli mer omfattande än om vi bara själva arbetar på egen hand, då urval koordineras och resultaten delas mellan deltagande myndigheter. Finansiering av kontrollerna sker också via projektet. Vid projektets avslut mäts effekten av kontrollerna genom att beräkna vilken negativ effekt (i GWh eller TWh) som kontrollerade produkter skulle ha haft om de inte hade plockats bort från EU-marknaden alternativt om inte rättelser från ansvarig aktör gjorts.

Då arbetspaketen ännu inte är avslutade kan resultat inte rapporteras från dessa. Vid hela projektets slut kommer det ges en samlad bild av sparad energi för samtliga genomförda aktiviteter. Energimyndigheten konstaterar dock redan nu att det är nödvändigt med fortsatt marknadskontroll på de kontrollerade produkterna då regelefterlevnaden har mer att önska.

För följande produkter har kontroller av webbutiker, kontroll av databasen EPREL, dokumentkontroll samt provning gjorts: luftluftvärmepumpar, luftkonditioneringsapparater, komfortfläktar, varmvattenberedare, ventilationsaggregat och ackumulatortankar. För produkten rumsvärmare har kontroll av databasen EPREL och dokumentkontroll gjorts under 2022, provning samt kontroller av webbutiker kommer att göras under 2023.

ADCO

Myndigheterna i olika EU-medlemsstater som ansvarar för marknadskontroll av ekodesign och energimärkning, samt energimärkning av däck, och representanter från EU-kommissionen samarbetar inom så kallat administrative cooperation (ADCO)-grupper, i vilka Energimyndigheten deltagit aktivt under 2022. Två gånger per år samlas grupperna i möten som syftar till att verka för en europeisk samsyn kring tolkning och tillämpning av EU-regler gällande energirelaterade produkter. Bland annat diskuteras så kallade ”grey areas”, dvs. områden där lagstiftningen är otydlig. Frågeställningar och diskussioner fångas upp av EU kommissionen som löpande uppdaterar sina FAQ-dokument som finns tillgängliga på EU-kommissionens webbplats.

Nordsyn

Deltagande medlemsstater: DK, FI, SE, samt NO och IS.

Nordsyn är ett program för policy- och marknadskontrollmyndigheter i de nordiska länderna, finansierat av det Nordiska ministerrådet. Syftet med programmet är att stödja de nordiska konsumenterna och tillverkarna samt myndigheterna i uppföljning av ekodesign- och energimärkningskrav. Energimyndigheten ansvarade under 2022 för projektledning och har sedan många år agerat på gruppens begäran som förvaltningsorgan och sekretariat för Nordsyn. Energimyndigheten överlämnade detta ansvar till Norge i slutet av 2022. En utvärdering av samarbetet utfördes även under 2022.

Inom Nordsyn har ett så kallat webcrawl-verktyg under namnet NordCrawl utvecklats. Applikationen kan hämta data från ett stort antal websidor, t.ex. webbutiker, för förutbestämda produktkategorier och parametrar. Under 2022 utvecklades en koppling mellan NordCrawl och EPREL och en funktion för att enklare kunna göra kontroller av att alla modeller på de nordiska marknaderna finns registrerade i EPREL.

Energimyndighetens Testlab har inom ramen för det nordiska samarbetet testat LED-lampor som finns på den nordiska marknaden. Tekniska brister fanns hos 31 av 66 ljuskällor, vilket motsvarar 47 procent. Kontrollen visade även på brister i informationen på många lampförpackningar och resulterade i en viktig marknadsöversikt för ljuskällor i Norden.

Nordsyn har även låtit testa tio elektriska rumsvärmare och tio handdukstorkar. Projektet har bland annat bidragit med erfarenhet kring hur dessa produkter ska testas, och underlag till de pågående revideringarna av förordningarna. Detta är den första marknadskontrollen i Norden för elektriska rumsvärmare och den första provningen där man utvärderat handdukstorkarnas funktion som rumsvärmare.

EU Testing Campaign

EU-kommissionen har tagit initiativ till att stödja medlemsstater i marknadskontroll genom att handla upp provningslaboratorier och finansiera provning av vissa energi-relaterade produkter. Syftet är att uppnå en högre efterlevnad av lagkrav inom energimärkning och ekodesign och därmed realisera den besparingspotential som förväntas. Energimyndigheten har anmält intresse av att delta i kampanjen. Under 2022 togs första steget genom att beslut fattades om provning av en luftvattenvärmepump som kommer att genomföras 2023.

LABEL2020

LABEL2020 var en omfattande europeisk informationskampanj gällande den nya ramförordningen för energimärkning som innebar en reviderad energimärkning med ny skala och nya piktogram. Projektet, inom Horizon 2020, startade 2019 och avslutades 2022. Energimyndigheten deltog i projektet för att både marknadsföra och förklara den nya energimärkningen. Utöver informationskampanj med många målgrupper, från konsumenter och inköpare till leverantörer och återförsäljare, var ett syfte med projektet att genom marknadskontroll bidra till att minska felaktig användning av energimärkningen under övergångsperioden till den nya energimärkningen.

Informationskampanjen riktade sig till 88 procent av hushållen i 16 europeiska länder mellan november 2020 och november 2022. Totalt var målet att nå närmare 17 miljoner européer med kampanjen varav 840 000 i Sverige (8,2 % av befolkningen), vilket uppnåddes då totalt 285 miljoner totalt nåddes av projektet. I Sverige beräknas 3,3 miljoner konsumenter ha nåtts av kampanjen. Angående informationsinsatserna i LABEL2020 se även 3.3.1.

Webbcrawlingverktyget Nordcrawl (se ovan under Nordsyn samt under 3.1.2 och 3.1.4) användes för att scanna marknaden före respektive efter LABEL2020:s informationskampanj. Detta för att mäta andelen websidor för olika produkter som saknade eller hade en felaktig energimärkning före kampanjen samt en andra scanning efter kampanjen, för att mäta hur stor andel som hade den nya energimärkningen på plats.

En del i projektet var att kontrollera hur övergången med den nya energimärkningen fungerat i butiker och e-handel. Under hösten 2021 samt våren 2022 utfördes kontroll av energimärkningen i 10 butiker i varje medlemsland. Mellan dessa två kontroller gav varje medlemsland stöd till återförsäljare om reglerna för energimärkningen. Energimyndigheten tog fram två brev med vägledande text om hur energimärkningen ska visas i e-handel respektive fysiska butiker.

3.3 Ökad kunskap

3.3.1 Utbildnings- och informationsinsatser

En synlig marknadskontroll kan ha en reglerande effekt i sig. Det kan också leda till bättre dialog med berörda aktörer om krav som de behöver efterleva. Under 2022 kommunicerade Energimyndigheten resultaten av marknadskontrollaktiviteterna bland annat genom nyhetsbrev för ekodesign och energimärkning och nyheter på Energimyndighetens webbplats som sprids till media.

Energimyndigheten har börjat arbeta efter en ny strategi som handlar om att informera före, under och efter en kontroll. Under året har vi lyft fram pågående kontroller av luftkonditionering, ackumulatortankar och varmvattenberedare samt ventilationsaggregat. Vi har också informerat om den kommande utfasningen 2023 av lysrör och andra ljuskällor som innehåller kvicksilver och som inte är tillräckligt effektiva. På så sätt når myndigheten fler aktörer på marknaden än de som ingår i en specifik kontrollaktivitet. När det gäller ljuskällor har vi samarbetat med Kemikalieinspektionen som ansvarar för RoHS-direktivet som ska begränsa användningen av farliga kemikalier.

Energimyndigheten har även genomfört informationsinsatser gällande produkt databasen för energimärkta produkter, EPREL. Informationen gällde att det måste finnas en europeisk huvudman för att lägga in i information i EPREL, denna information publicerades på Energimyndighetens webbsida.

Guide för återförsäljare

Under året har Energimyndigheten utvecklat en guide för energimärkning på internet med illustrationer som visar exempel på hur det kan se ut när återförsäljarna gör rätt. Detta är ett led i Energimyndighetens arbete med förebyggande marknadskontroll. Energimyndigheten använder bland annat guiden vid marknadskontroll när vi visar på brister som vi upptäckt och som företagen måste rätta till. Vår bedömning är att guiden underlättar för återförsäljare att kunna leva upp till lagen, vilket i sin tur bidrar till att konsumenter i högre utsträckning får information i form av energimärkning när de handlar produkter i e-handeln. Guiden har skickats ut till cirka 200 mottagare och har finansierats via EU-projektet LABEL2020.

Branschmöten

Energimyndigheten arrangerade åtta möten med inbjudna branscher under året. Fokus på många av mötena är att informera om nya produktförordningsförslag (delegerade akter). I förslagen till nya produktförordningar ingår även krav på marknadskontroll. Energimyndigheten arrangerar även andra branschmöten för att berätta om antagna förordningar och nya krav. Under 2022 arrangerade Energimyndigheten branschmöten om rumsvärmare, fläktar, luftkonditionering, solceller, torktumlare, mobiler och surfplattor samt kyl och frys för professionellt bruk. Energimyndigheten deltar även vid branschmöten arrangerade av externa parter och informerar om lagkraven. Bland annat deltog Energimyndigheten på Däckbranschdagen 2022 och informerade om märkning av däck samt på möten arrangerade av Belysningsbranschen, Svensk elektronik och SBBA.

LABEL2020

LABEL2020 var en omfattande europeisk informationskampanj gällande den nya ramförordningen för energimärkning som innebar en reviderad energimärkning med ny skala och nya piktogram. Projektet, inom Horizon 2020, startade 2019 och avslutades 2022.

Energimyndigheten deltog i projektet för att både marknadsföra och förklara den nya energimärkningen. Utöver informationskampanj med många målgrupper, från konsumenter och inköpare till leverantörer och återförsäljare, var ett syfte med projektet att genom marknadskontroll bidra till att minska felaktig användning av energimärkningen under övergångsperioden till den nya energimärkningen.

Bland annat gjordes en webbundersökning av Energimyndigheten våren 2022, om hur väl konsumenter känner till energimärkningen på produkter. 4 000 svarade på undersökningen och det visade sig att nio av tio konsumenter känner till att det finns energimärkning på många olika produkter. Märkningen visar mer än energiklass och energianvändning, men konsumenter vet inte alltid vad symbolerna betyder. För att tydliggöra detta har myndigheten inom ramen för projektet LABEL2020 under året lyft fram energimärkningen på webbplatsen och i sociala kanaler där vi har nått ut till 1,6 miljoner mottagare. Det gör Sverige till topp två av de deltagande EU-länderna. Verktöget ”Produktkalkylen” har lanserats i anslutning till detta och är ett komplement till energimärkningen. Den gör det möjligt att jämföra driftskostnader för energi och vatten under produktens livslängd. Insatserna har sammantaget bidragit till att det finns tillgång på information så att fler konsumenter kan fatta välgrundade beslut innan de köper nya produkter. EU-projektet LABEL2020 har avslutats under året.

Hållbar energi för alla

Energimyndigheten leder samhällets omställning till ett hållbart energisystem.

Vi bidrar med fakta, kunskap och analyser om tillförsel och användning av energi i samhället, och arbetar för en trygg energiförsörjning.

Forskning om framtidens fordon och bränslen, förnybara energikällor och smarta elnät får stöd av oss. Vi stöttar också affärsutveckling som gör det möjligt att kommersialisera innovationer och ny teknik, och ser till att goda lösningar kan exporteras.

Vi ansvarar för Sveriges officiella statistik på energiområdet, och hanterar elcertifikatsystemet och handeln med utsläppsrätter.

Dessutom deltar vi i internationella klimatsamarbeten, och förmedlar fakta om effektivare energianvändning till hushåll, företag och myndigheter.

Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna
Telefon 016-544 20 00, Fax 016-544 20 99
E-post registrator@energimyndigheten.se
www.energimyndigheten.se